

د (ب) برخه: د څاروي (حيوان) د بدن سیستم پوهيدنه

دوهم لوست
د څارويو د غذايي اړتياؤ پوره کونه

Meeting the Nutritional Needs of Animals

اصطلاحات

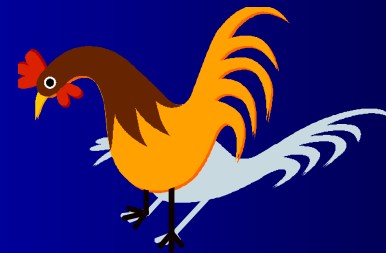
- Animal Proteins حيواني پړوپين
- Basal Maintenance Requirement دانه لرونکي تغذيه
- Concentrates کانستېريټ يا دانه لرونکي خوراکه
- Feed خوراکه
- Feedstuff د څارويو خوراکه
- Fetus جنين
- Forages د څارويو ولبنه
- Free Access د څارويو آزاده لاسرسۍ خوراکي توکو ته
- Gestation بلاربټوب (حملگي)
- Growth وده يلغېدنه
- High-Energy Concentrates په لوړه کچه انرژي لرونکي کانستېريټ
- High-Protein Concentrates په لوړه کچه پړوپين لرونکي کانستېريټ
- Lactations شيدې ورکونه په شيدو بدليدنه
- Legume بقولات

اصطلاحات

- Nodules د خاصو ريسنو په وروستي برخه کې گرده غوڅه
- Nonlegume Roughages باقولاتي لوار او زېرينه خواړه
- Palatability خوندورتوب
- Roughages لوار او زېرينه غذايي توکي چي سلولزي فايبر لرونکي وي.
- Supplement د تغذيي بشپړکونکي برخي
- Tank age د مسلخونو زوائد
- Vegetable Proteins پړوئين نباتي

د تغذيي دندې څه شي دي؟

I. د څارويو غذايي اړتياوي دهغوي د عمر پر اساس توپير کوي. د خوراكي توکو اندازه او نوعيت د څاروي د ژوند په دوره او د څاروي څخه د کار اخستني په نوعيت پوري اړه لري

د غذايي توکو دندې په لاندې ګروپونو باندې کټګوري کيدای شي

الف: ساتنه او پايښت (Maintenance): خوراکه د حيوان بدن په ثابته حالت کې ساتي.

❖ هره ثانيه چې څاروي ژوندي پاتې کېږي، نو انرژي ته اړتيا لري.

❖ دهغي انرژي اندازه چې څاروي ورته د بقا او پايښت لپاره اړتيا لري د (basal maintenance requirement.) په نوم ياديږي.

د ژوند د بقا لپاره خوراکه

❖ غذايي قوت په کاربوهايډرېټونو او شحمياتو کې ډیر لوردي.

❖ خوراکه (تغذيه) بايد په مناسبه توگه پروټين، مينرالونه او وېټامينونه ولري.

❖ څاروي د غذايي توکو ۵۰ سليزه د ژوند د بقا لپاره کاروي

↑
Carbohydrates
کاربوهايډرېټونه

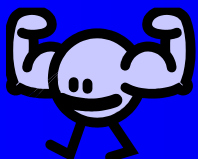
↑
Fats
شحميات

خوراکه د ودي او نمو لپاره

(ب) **وده (Growth):** وده د ژونديو موجوداتو د بدن د ټولو برخو لکه عضلات، هډوکي او داخلي اګانونو له نمو او غټیدو څخه عبارت دي.

❖ د څارویو وده او نمو په ډیره اندازه انرژي ته اړتیا لري.

❖ د څارویو په بدن کې د کاربوهایډرېټونو او شحمیاتو لوړه کچه دغه انرژي برابروي.

Reproduction Diet

د بيازيروني لپاره خوراکه

(ث) **توالد او تناسل (Reproduction):** په څارويو کې د مؤثري او اغيزناکي بيازيروني (توليد مثل) لپاره مناسبه تغذيه ډيره اړينه او ضروري ده.

❖ د بن ځينه جنس لپاره کم ځواکه او نامناسبه تغذيه په ډيرو مواردو کې د ناکامي بيازيروني (Reproduction) لامل او سبب شوي دي.

Reproduction Diet

د بيازيروني لپاره خوراکه

❖ د بيا زيروني لپاره مناسبه خوراکي څيره (ration) په بېگه ايزه تگه عبارت دي پروټين لوړه کچه، منرالونه او وټامينونه.

❖ پروټينونه، منرالونه او وټامينونه په ځاگړي توگه د بلاربتوب (gestation) په وروستني دريو مياشتو کي ډير ضروري دي. دا ځکه چي پدغو مياشتو کي جنين (fetus) ډيره وده او نمو کړي.

❖ کم ځواکه او ضعيفه تغذيه نه يواځي په بن ځينه بلکي په نارينه جنس باندي هم منفي اغيزه کوي.

❖ د مناسبې تغذيي نشتوالي د سپرم (مني يا نطفې) او اميدواري (باروري) ميزاټيټوي.

د شیدو ورکولو لپاره خوراکه Lactation Diet

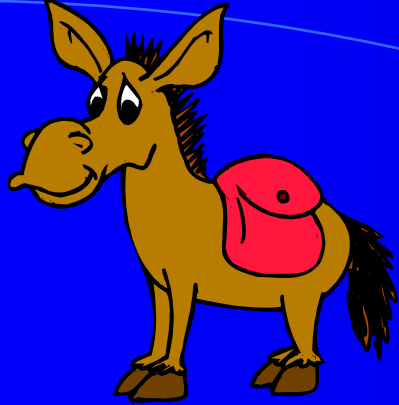
(د) (Lactation) د شیدو ورکولو پړاو: له هغه پړاو څخه عبارت دی چې په هغه کې حیوان (څاروي) شیدي ورکوي.

❖ د شیدو ورکونې پړاو یا دوره د بلاربتوب (حاملګي) د مرحلې په پرتله ډیرو پوټینونو، کلسیمونو او فاسفورس ته اړتیا لري.

Protein
پروټین

Calcium
کلسیم

Phosphorus
فاسفورس

د کار لپاره خوراکه Work Diet

E. د کار لپاره ځیره یا راشن په ځاګړي ټوګه د هغو څارویو لپاره اړین دي چي د خدماتي فعالیتونو هیله ورڅخه کيږي.

❖ د مثال په توګه کاري ځیره یا راشن په ځاګړي ټوګه د باکښه څارویو لپاره ډیره اړینه ده.

❖ دغه څاروي ډیرو کاربوهایډرېټونو او شحمیاتو ته اړتیا لري.

د تغذيي بيلابيل ډولونه کوم دي؟

II. د څارويو لپاره شنه يا علوفه يي خوراکه (feedstuff): د حيواني غذا جوړونې يوه برخه دي. ❖
تغذيه (Feed) هغه تغذيه چي څاروي هېروټين اخستلو لپاره خوري .

❖ اضافي توکي (Feedstuffs) لکه طعم، داني او رگونه هم د خوندورتوب لپاره په تغذيه کي علاوه کيداي شي.

❖ خوند (Palatability) د ټټه ويل کيږي چي څرگه تغذيه د څارويو لپاره مزداره کيداي شي.

د څارويو خوراکه په دریو اساسي کټګوريو باندې ویشل کیږي.

A. فایبري خوراکه (Roughages): د څارويو هغي خوراکي ته ویل کیږي چې د اوچیدو په وخت ۱۸ سليزي څخه ډیر خام فایبر (crude fiber) ولري.

- ❖ دغه ډول خوراکه په عمومي توګه د نباتاتو له پللو او نازکو څناګو څخه لاس ته راځي. دغو نباتاتو ته علوفه یي نباتات (forages) ویل کیږي.
- ❖ علوفه یا د څارويو ولبنه په دوه عمدتو ګڼو باندې ویشل کیږي:

علوفه جات Forages

1. **بقولات (legume):** د هغو نباتاتو څخه عبارت دی چې نیټروجن له خاوري هوا څخه اخستلي شي.

❖ دغه نباتات د رینزو ځناګري (Specialized roots) برخي لري چې غوټه (nodule) ورته ویل کیږي، دغه غوټي باکټریاوي لري چې پدغه لوښتون یا پروسه کې مرسته کوي.

❖ شفتله، بیرسیم، ریشقه، سایوبن، دري پلې شفتله، نخود او می د بقولاتو (legumes) له کورنۍ څخه دي.

بقولات

بیرسیم

شفتله

Lucerne
یو ډول شفتله

علوفه جات Forages

2. غیر بقولاتي علوفه (Nonlegume roughages):

له هغه ډول علوفه يي نباتاتو څخه عبارت دي چي نيتروجن له هوا څخه نشي اخستلي.

❖ دغه ډول علوفه جات د بقولاتي علوفه جاتو په پرتله د پوټينټپټه کچه لري.

❖ ددغه ډول علوفه جاتو بيلگي عبارت دي له د جوارو سايليچ، وچ ولبنه (fodders) د باغونو ولبنه، د چمن ولبنه او داسي نور.

کلسنټرېټي علوفه جات

- .B. کانسټرېټ علوفه (Concentrates):** د څارويو هغي خوراکي ته ويل کيږي چي د اوچيدو په وخت ۱۸د سلني څخه لږ خام فايبر (crude fiber) ولري.
- ❖ دغه ډول علوفه جات په لوړه کچه انرژي لري.
 - ❖ هغه څاروي چي په لوړه اندازه ورڅخه کار اخستل کيږي هغوي اړتيا لري تر څو خپل مغذي تغذيه له کلسنټرېټي علوفه جاتو څخه اخلي.

کانشنټرېټي علوفه جات

1. د لوړې انرژي کانشنټرېټ (High-energy concentrates):

هغه خوراكي كي ته ويل كيږي چي له ۲۰ فيصده څخه لږ خام پروټين (crude protein) ولري

❖ هغه سرچيني چي د کانشنټرېټ لوړه کچه انرژي لري عبارت دي له: جوار، غنم، باجره، جودر او يولاف.

۲. د لوړې کچې پروټيني کانشنټرېټ (High-protein concentrates): هغه تغذيه ده چي ۲۰ فيصده يا له ۲۰ فيصده څخه د پروټين لوړه اندازه ولري.

• ددغه ډول تغذيي مثالونه عبارت دي له سايپيني خواړه، د پنبني داني کونجاره او دگل آفتاب پرست کونجاره.

کانسټرېټ يا دانه لرونکي خواړه

**Cottonseed
Cake**

د پنبه دانې
کونجاړه

Barley

اوربشي

Maize

جوار

د خوړو بشپړه کونکي

C. بشپړونکي خواړه: هغه غذايي توکي دي چي يو ځاگړی نوټريډنټ (nutrient) په لوړه کچه ولري

❖ بشپړونکي په عمومي توگه په غذا کښي علاوه کيږي ترڅو د تغذيي پروټيني محتويات ډير شي.

❖ پروټيني بشپړونکي (Protein supplements): دغه ډول بشپړونکي د هغوی د پروټينو د سرچينو پر اساس په دووگروپونو باندې ویشل کيږي.

1. **Vegetable Proteins** نباتي پروټينونه

2. **Animal proteins** حيواني پروټينونه

حيواني پروټينونه (*Animal proteins*) – هغه پروټينونه چي حيواني سرچينه لري يا د حيواني فرعي توليداتو څخه لاس ته راځي.

د خوړو بشپړه کوونکي

بشپړونکي خواړه: هغه غذايي توکي دي چي يو ځاگړی فيټرينټ (nutrient) په لوړه کچه ولري

بشپړونکي په عمومي توگه په غذا کې علاوه کيږي تر څو د تغذيي پوټيني محتويات ډير شي.

پوټيني بشپړونکي (Protein supplements): دغه ډول بشپړونکي د هغوي د پوټينو د سرچينو پر اساس په دووگروپونو باندې ويشل کيږي.

Vegetable Proteins نباتي پوټينونه

Animal proteins حيواني پوټينونه

نباتي پروټين (Vegetable Proteins): هغه

بشپړونکي دي چي له نباتاتو څخه لاس ته راځي.

نباتي عام پروټينونه عبارت دي ، د سايوبين کونجاره، د پنبه داني کونجاره، د مومپلي کونجاره او د جوارو نشايسته.

هغه لاری چی څاروی تغذیه کیدای شی کومی دی؟

دا چی کله او څرنگه باید څارویو ته خواړه ورکول شی د
څارویو په پالنه او تولید کی ډیر اهمیت لری. ځکه دغه دوه
فکتورونه (کله او څرنگه) د څارویو په وده او پرمختیا باندی
اغیزه کوی

دوه اساسی میتودونه د څارویو د تغذیې لپاره کارول کیږی.
Free access: د څاروی آزاد لاسرسی تغذیې ته
Scheduled feeding: د زمان بندی پر اساس د څارویو تغذیه

خوارو ته د څارویو آزاده لاسرسی

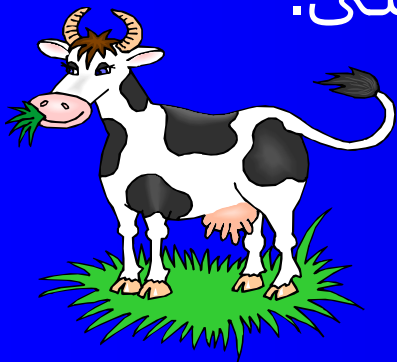
.A

آزاد انتخاب (free choice): پدی معنی چې هر وخت څاروی یا حیوان وغواړی دوی کولای شي خوراک وکړي.

❖ پدی طریقه کی حیوانات تل خوړو ته لاسرسی لري.

❖ دغه میتود د ځاګړو نوعو (species) څارویو لپاره مناسب دی البته د خاصو علوفه جاتو پدی کارونه سره.

❖ د بیګی په تګه چګان کلسنټرټ تغذیه (دانه لرونکی تغذیه) په آزاده تګه کولای شي ځکه دوی اضافه یا ډیر (overeate) نخوري. احشام او اغنام یا غواووي او پسونه (cattle) باید کانسنټریت خوارو ته آزاده لاسرسی ونلري، ځکه دوی ډیر خوری او کیدای شي چې د قلنج او د معدېګاز (**Founder or colic**) ستونځه ورته پیدا شي. او آن دا چې مړه شي.

د خوراکی زمان بندی Scheduled Feeding

د تغذیې زمان بندی : د تغذیې زمان بندی پدې معنی چی
د څارویو لپاره د ورځی په ځناګړی وخت کی خوراکه
برابره شی.
د تغذیې وختونه او تنظیم باید د څارویو د اړیتا یا د پالنی د
اداری د کړنلارو پر اساس ترسره شی .

لنډيز او کتنه بيا

1. د خوراکی يا تغذیې دندې او ظايف څه شی دی؟
2. د خوراکی بيلابيل ډولونه کوم دی؟
3. په کومو طريقو باندې څارويو ته تغذیې ورکول کيږي؟